

महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग
शासन निर्णय क्र.विपामि-२००७/प्र.क्र.१३१/जल-७
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२, दि. ११ जानेवारी, २००८.

- वाचा :-**
१. शासन निर्णय क्र.एसएलएफ-१८/०५/प्र.क्र.४८०/जल-१२, दिनांक २८-२-२००६.
  २. शासन निर्णय क्र.एसएलएफ-१८/०५/प्र.क्र.४८०/जल १२, दिनांक १३.९.२००६
  ३. शासन निर्णय क्र.एसएलएफ-१८/०५/प्र.क्र.४८० (भाग २)/जल १२, दिनांक १६.५.२००७
  ४. शासन निर्णय क्र.एसएलएफ-२००६/प्र.क्र.५३२/जल-१२, दिनांक ३१-८-२००७.

प्रस्तावना :-

शासनाने विदर्भ पॅकेज अंतर्गत विदर्भ पाणलोट विकास मिशन जाहिर करण्यात आले असून या विदर्भ पाणलोट विकास मिशनची स्थापना संदर्भाधिन शासन निर्णय दिनांक २८ फेब्रुवारी, २००६ अन्वये करण्यात आलेली आहे. विदर्भ पाणलोट विकास मिशन अंतर्गत अमरावती महसूल विभागातील बुलढाणा, अकोला, अमरावती, वाशिम व यवतमाळ या ५ जिल्ह्यांचा तर नागपूर महसूल विभागातील वर्धा अशा ६ जिल्ह्यांचा समावेश करण्यात आला आहे. या विदर्भ पाणलोट विकास मिशनची अंमलबजावणी सन २००५-२००६ पासून करण्यात येत असून या करीता सन २००७-२००८ पर्यंत एकूण रु.२०२.०० कोटी निधी स्वतंत्रपणे शासन निर्णयान्वये वितरीत करण्यात आलेला आहे.

२. विदर्भ पाणलोट मिशन अंतर्गत गावविण्यात येत असलेल्या पाणलोट विकासाचे सदृष्ट परिणाम लक्षात घेता विदर्भाच्या विकासाकरीता या योजनेचा लाभ विदर्भातील उर्वरित ५ जिल्ह्यांना देण्याबाबत शासनाने निर्णय घेतला असून त्यानुसार संदर्भाधिन दिनांक १६ मे, २००७ च्या निर्णयान्वये नागपूर महसूल विभागातील नागपूर, भंडारा, गोंदिया, चंद्रपूर व गडचिरोली या ५ जिल्ह्यांचा सुद्धा समावेश विदर्भ पाणलोट मिशन अंतर्गत करण्यास मान्यता देण्यात आली आहे. त्यामुळे आता विदर्भ पाणलोट विकास मिशनची अंमलबजावणी नागपूर व अमरावती महसूल विभागातील एकूण सर्व ११ जिल्ह्यात करण्यात येत आहे.

३. विदर्भ पाणलोट मिशनच्या कार्यक्रमाची अंमलबजावणी प्रभावीपणे होण्यासाठी सविस्तर मार्गदर्शक सूचना संदर्भाधिन दिनांक १३ सप्टेंबर, २००६ च्या शासन निर्णयान्वये निर्गमित करण्यात आलेल्या आहेत. सदर शासन निर्णयातील परि.३ अंतर्गत विदर्भ पाणलोट विकास मिशनची संरचना मंजूर करण्यात आलेली आहे. त्यानुसार गावस्तरावर ग्राम विकास समिती (३.१), जिल्हा स्तरावर जिल्हा पाणलोट विकास मिशन (३.२) आणि विभागीय स्तरावर विभागीय पाणलोट विकास मिशन (३.३) यांची संरचना मंजूर करण्यात आलेली आहे. शासनाने विदर्भ पॅकेज अंतर्गत जाहिर केलेल्या सर्व योजनांचे समन्वय व सनियंत्रण

महासंचालक, कै.वसंतराव नाईक शेती स्वावलंबन मिशन यांच्याकडे सुपुर्द केले आहे. त्यानुसार विदर्भ पाणलोट विकास मिशन अंतर्गत अमरावती, बुलढाणा, अकोला, वाशिम, यवतमाळ व वर्धा या ६ जिल्हयांकरीता, विभागीय पाणलोट विकास मिशन महासंचालक कै.वसंतराव नाईक शेती स्वावलंबन मिशन यांच्या अध्यक्षतेखाली गठीत करण्यास मान्यता देण्यात आलेली आहे. विदर्भ पॅकेज अंतर्गत नागपूर महसूल विभागातील केवळ वर्धा जिल्हयाचा समावेश असल्याने या जिल्हयात करण्यात येत असलेल्या विविध योजनांच्या अंमलबजावणीचे सनियंत्रण विभागीय आयुक्त, अमरावती यांच्या मार्फत करण्यात येत आहे.

वर नमूद केल्याप्रमाणे आता नागपूर महसूल विभागातील उर्वरीत ५ जिल्हयांचा समावेश विदर्भ पाणलोट विकास मिशन अंतर्गत झाला असल्याने नागपूर महसूल विभागातील जिल्हयातील अंमलबजावणीचे सनियंत्रण विभागीय आयुक्त, अमरावती यांच्या मार्फत होणे उर्चीत नसल्याने विदर्भ पाणलोट विकास मिशन अंतर्गत अमरावती व नागपूर महसूल विभागाकरीता स्वतंत्र दोन उपमिशन स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. या संदर्भात खालील प्रमाणे निर्णय घेण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :-

विदर्भ पाणलोट मिशन अंतर्गत संदर्भाधिन दिनांक १३ सप्टेंबर, २००६ च्या शासन निर्णयान्वये विभागीय पाणलोट विकास मिशनचे महासंचालक, कै.वसंतराव नाईक शेती स्वावलंबन मिशन हे अध्यक्ष असून त्याचे सदस्य सचिव विभागीय कृषि सहसंचालक, अमरावती हे आहेत. तसेच संबंधित जिल्हयाचे जिल्हाधिकारी हे सदर विभागीय पाणलोट विकास मिशनचे सदस्य आहेत. हे आदेश निर्गमित करताना विदर्भ विकास पाणलोट मिशन अंतर्गत अमरावती, बुलढाणा, अकोला, वाशिम व यवतमाळ व वर्धा या ६ जिल्हयांचा समावेश होता. आता वर नमूद केल्याप्रमाणे विदर्भ पाणलोट मिशन अंतर्गत नागपूर व अमरावती विभागातील सर्व ११ जिल्हयांचा समावेश झाला असल्याने विभागीय स्तरावर विभागीय पाणलोट मिशनची संरचना खालील प्रमाणे मंजूर करण्यात येत आहे.

विदर्भ पाणलोट विकास उपमिशन-१

अमरावती विभाग.

अध्यक्ष	:-	विभागीय आयुक्त, अमरावती विभाग
सह अध्यक्ष	:-	महासंचालक, कै.वसंतराव नाईक शेती स्वावलंबन संस्था, अमरावती
सदस्य सचिव	:-	विभागीय कृषि सहसंचालक, अमरावती
सदस्य	:-	१) विभागीय उप आयुक्त (विकास) २) संबंधित जिल्हयांचे जिल्हाधिकारी ३) सामाजिक वनीकरण विभागाचे प्रादेशिक प्रमुख ४) वन विभागाचे प्रादेशिक प्रमुख ५) विभागीय स्तरावरील भू-जल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेचे प्रतिनिधी ६) सहसंचालक, पशुसंवर्धन ७) ग्राम विकास / पाणलोट विकास समाजकार्य या क्षेत्रातील अनुभवी दोन तज्ञांची निवड पागदर्शक पद्धतीने विभागीय मिशन करतील.

विदर्भ पाणलोट विकास उपमिशन-२

नागपूर विभाग.

- अध्यक्ष :- विभागीय आयुक्त, नागपूर विभाग
- सह अध्यक्ष :- महासंचालक, कै.वसंतराव नाईक शेती स्वावलंबन संस्था,अमरावती
- सदस्य सचिव :- विभागीय कृषि सहसंचालक, नागपूर
- सदस्य :- १) विभागीय उप आयुक्त (विकास)
२) संबंधित जिल्ह्यांचे जिल्हाधिकारी
३) सामाजिक वनीकरण विभागाचे प्रादेशिक प्रमुख
४) वन विभागाचे प्रादेशिक प्रमुख
५) विभागीय स्तरावरील भू-जल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणेचे प्रतिनिधी
६) सहसंचालक, पशुसंवर्धन
७) ग्राम विकास / पाणलोट विकास समाजकार्य या क्षेत्रातील अनुभवी दोन तज्ञांची निवड पागदर्शक पध्दतीने विभागीय मिशन करतील.

२. अमरावती व नागपूर या दोन विभागीय पाणलोट विकास उपमिशन १ व २ याच्या समन्वयासाठी राज्य स्तरावर विदर्भ पाणलोट विकास मिशनची समिती पुढील प्रमाणे स्थापन करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

प्रधान सचिव (जलसंधारण)	:	अध्यक्ष
आयुक्त, कृषी, पुणे	:	सदस्य
विभागीय आयुक्त, अमरावती	:	सदस्य
विभागीय आयुक्त, नागपूर	:	सदस्य
महासंचालक, कै.वसंतराव नाईक - शेती स्वावलंबन मिशन,अमरावती	:	सदस्य
संचालक, मृदसंधारण व पाणलोट- क्षेत्र व्यवस्थापन, पुणे.	:	सदस्य सचिव.

३. उपरोक्त दोन्ही मिशनसाठी शासनाकडून मंजूर होणारा निधी संबंधित विभागीय आयुक्त यांच्या सहमतीने आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचेमार्फत वितरीत करण्यात येईल.

४. विदर्भ पाणलोट विकास मिशनच्या अंमलबजावणीची संपूर्ण जबाबदारी संबंधित विभागीय आयुक्त तथा अध्यक्ष, उपमिशन यांची राहिल. या मिशनचा आढावा त्यांचे मार्फत वेळोवेळी घेण्यात यावा व दरमहा प्रगतीचा अहवाल शासनास सादर करण्यात यावा. या पाणलोट विकास/उपमिशनच्या समन्वयाचे काम संचालक, मृदसंधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन तथा सदस्य सचिव,राज्यस्तरीय विदर्भ पाणलोट विकास मिशन, महाराष्ट्र राज्य पुणे यांचे मार्फत करण्यात येईल.

५. विभागाच्या दिनांक १३-९-२००६ च्या संदर्भाधीन शासन निर्णयान्वये विहित करण्यात आलेली विभागीय मिशनची उद्दिष्टे, विविध स्तरावर मिशनची संग्रचना, प्रकल्प नियोजन, कार्यान्वयन, प्रोत्साहन व परितोषिक योजना, निधी, लेखा पण्डित याबाबतच्या अन्य तरतुदी दोन्ही उपमिशनना लागू राहतील.

६. सदर शासन निर्णय शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २००८०११११६४८५७००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

२००७

(गेखा भिडे)

उप सचिव, महागष्ट शासन

प्रति,

मा. राज्यपाल यांचे खाजगी सचिव,

मा. मुख्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,

सर्व मंत्री, राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव,

मुख्य सचिव, अतिरिक्त मुख्य सचिव,

शासनाचे सर्व प्रधान सचिव/सर्व सचिव,

सर्व विभागीय आयुक्त,

आयुक्त (कृषि), महाराष्ट्र राज्य, पुणे,

महासंचालक, वसंतराव नाईक शेती स्वावलंबन मिशन, अमरावती,

संचालक, मृदसंधारण व पाणलोट क्षेत्र व्यवस्थापन, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

सर्व मुख्य अभियंता, पाटबंधारे

मुख्य अभियंता, लघु पाटबंधारे (स्थानिक स्तर), पुणे

प्रधान मुख्य वन संरक्षक, नागपूर, महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.

संचालक, सामाजिक वनीकरण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,

संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे,

जिल्हाधिकारी, बुलढाणा, अकोला, अमरावती, वाशिम, यवतमाळ, वर्धा, नागपूर, चंद्रपूर, भंडारा, गोंदिया व गडचिरोली

मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, बुलढाणा, अकोला, अमरावती, वाशिम, यवतमाळ, वर्धा, नागपूर, चंद्रपूर, भंडारा, गोंदिया व

गडचिरोली

संचालक, अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई,

महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क, मुंबई (प्रसिध्दी करिता),

विभागीय कृषि सहसंचालक, अमरावती, नागपूर.

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, बुलढाणा, अकोला, अमरावती, वाशिम, यवतमाळ, वर्धा, नागपूर, चंद्रपूर, भंडारा, गोंदिया व गडचिरोली

सहसंचालक, सामाजिक वनीकरण वृत्त, नागपूर, अमरावती.

सहसंचालक लेखा व कोषागार, संगणक कक्ष, नवीन प्रशासन भवन, ५ वा माळा, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२ (२ प्रती)

संपर्क अधिकारी (नियोजन विभाग), महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क यांचे कार्यालय, मुंबई (प्रसिध्दी)

प्रकल्प संचालक, जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणा, बुलढाणा, अकोला, अमरावती, वाशिम, यवतमाळ, वर्धा, नागपूर, चंद्रपूर, भंडारा, गोंदिया व

गडचिरोली

महालेखापाल, (लेखापरिक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र १ व २, मुंबई व नागपूर,

जिल्हा कोषागार अधिकारी, पुणे, बुलढाणा, अकोला, अमरावती, वाशिम, यवतमाळ, वर्धा, नागपूर, चंद्रपूर, भंडारा, गोंदिया व गडचिरोली

सर्व मंत्रालयीन विभाग,

सर्व उप सचिव/अवर सचिव/ कार्यासन अधिकारी, ग्राम विकास व जलसंधारण विभाग,

कार्यासन व्यय-१५ व कार्यासन अर्थसंकल्प-३, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

निवडनस्ती कार्यासन जल -७.